

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2002-4-140 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 03-03/24-6
Karar Tarihi : 9.1.2003
Dosya Konusu : Elektrik ve Makina Mühendisleri Odalarının Turgutlu temsilcilikleri ile bunlara üye mühendislerin havuz sistemi oluşturarak bölge paylaşımı yapmak ve fiyat tespit etmek suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu ihlal ettikleri iddiası.

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU
Üyeler : Dr. Kemal EROL, Nejdet KARACEHENEM,
A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY,
Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER,
Mustafa PARLAK, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL

B- RAPORTÖRLER : Metin HASSU, Hatice AKKAYA

C- ŞİKAYET EDEN : İsmi gizli tutulması talep edilmiştir.

D- HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA

YAPILANLAR : - Elektrik Mühendisleri Odası Turgutlu Temsilciliği
Yılmazlar Mah. Güneş Sk. No:45 Turgutlu/Manisa
- Makina Mühendisleri Odası Turgutlu Temsilciliği
Küçük Sanayi Sitesi 111. Sk. No:6 Turgutlu/Manisa
- Söz konusu Odalara üye mühendisler

E- İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde,

- Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Turgutlu Temsilciliği'ne üye bir kısım mühendisin Temsilcilik bünyesinde kurdukları havuz sistemi ile pazar paylaşımı ve fiyat tespitinde buldukları,

- Turgutlu'da faaliyet göstermeyen mühendislerin anılan ilçede proje almalarının Temsilcilik tarafından engellendiği, Temsilciliğin bu konuda Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. Müdürlüğü ve Belediye Başkanlığı ile işbirliği yaptığı,

- Makina Mühendisleri Odası (MMO) Turgutlu Şubesi'nin de benzer bir havuz oluşumu içerisinde olduğu,

iddia edilmektedir.

03-03/24-6

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 10.9.2002, tarih, 3963 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 4.11.2002 tarihli Bilgi Notu, 14.11.2002 tarih, 02-70 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 02-70/853-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 24.12.2002 tarih 2002-4-140/Ö.A.-02-M.H. sayılı Önaraştırma Raporu 27.12.2002 tarih, REK.0.08.00.00/192 sayılı Başkanlık önergesi ile 03-03 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da;

- "Turgutlu İlçesi Elektrik ve Makina Mühendisliği Hizmetleri" ilgili pazarlarında faaliyet gösteren EMO Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri ile MMO Turgutlu Temsilciliği ve üyelerinin; 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal kabul edilebilecek pazar paylaşımı (havuz) anlaşması ya da pazara giriş engeli çıkarılması eylemlerinde bulunmadıkları,

- "Turgutlu İlçesi Elektrik ve Makina Mühendisliği Hizmetleri" ilgili pazarlarında faaliyet gösteren EMO Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri ile MMO Turgutlu Temsilciliği ve üyelerinin, genellikle bağlayıcılığı olmayan sözlü fiyat tespiti uygulamalarının amacının; ilgili Odalara bağlı mühendislerin gerçekte tahsil ettikleri proje bedellerini asgari ücret düzeyine yakınlaştırarak, oda harcı ve vergilerini asgari ücret üzerinden ödemelerinden (Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) ve oda mevzuatı gereği) kaynaklanan zararlarını azaltmak olduğu, bu tür eylemlerin Rekabet Kurulu'nun TMMOB hakkındaki soruşturmasının gerekçeli kararı yayımlandıktan sonra, söz konusu teşebbüs birliğinin asgari ücret uygulamasının yürürlükten kaldırılması ile çözüme kavuşacağı,

- Turgutlu Belediyesi ve Turgutlu TEDAŞ İşletmesi'nin 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal kabul edilebilecek, pazara girişi engelleme eylemlerinde bulunmadıkları,

dolayısıyla, bu aşamada EMO Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri ile MMO Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri hakkında bir soruşturma açılmasına gerek olmadığı,

görüşlerine yer verilmiştir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

H.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikayetin konusu dikkate alınarak ilgili ürün pazarları, "makina mühendisliği hizmetleri pazarı" ve "elektrik mühendisliği hizmetleri pazarı" olarak belirlenmiştir.

H.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

İnceleme konusu bakımından coğrafi pazar; anılan hizmetler Turgutlu İlçesi'ni kapsadığından "Turgutlu İlçesi" olarak tespit edilmiştir.

H.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

H.2.1. Yapılan yerinde incelemelerde görevli raportörler tarafından şikayetçilerle görüşülmüş olup, aşağıdaki hususlarda bilgi alınmıştır:

"Oda üyesi elektrik mühendisine proje ücretini çek ile verdiğimiz zaman ve daha sonra çek vadesini uzatmak istediğimizde mühendis arkadaş oda bünyesindeki havuz sisteminden dolayı bu vade uzatımının odanın izniyle gerçekleşebileceğini açıkça söylemektedir. 2002 yılı şubat ayında havuz uygulamasına geçilmesiyle birlikte daha önce oda bazında fiyatlandırma yapılmaktayken m2 bazında fiyatlandırmaya geçilmesiyle yaklaşık 2 kat proje maliyetinde artış ortaya çıktı. Bu nedenle çevre ilçelerden daha ucuza elektrik projesi çizdirilebileceği için başvurduğumuz elektrik mühendislerinin projelerine Turgutlu EMO Temsilciliği izin vermedi. Yasal olmayan engellemelerle karşılaşıldı.

... Salihli'den elektrik mühendisi E... D... ile projede anlaştık. Ancak Turgutlu'da TEDAŞ'tan kendisine bu işi almaması konusunda sorun çıkartıldığını ifade ederek proje iptal edildi.

Makina Mühendisleri Odası Turgutlu Temsilciliği'nde de havuz uygulaması olduğunu biliyoruz; ancak onlar proje fiyatlarında EMO gibi birden artırmadığı için, ayrıca diğer ilçelere göre fiyatları daha ucuz olduğu için tepki almadılar.

EMO Turgutlu Temsilciliği'nin havuz uygulaması sonucunda bizim proje konusunda anlaştığımız elektrik mühendisi proje bedelini alıyor; ancak proje yapıldıktan sonra projeyi hazırlayanın odanın belirlediği başka bir mühendis olduğunu görüyoruz. Bu durumdan şikayetçiyiz. Sonuçta istediğimiz mühendise projeyi çizdirememiş oluyoruz.

Ancak şu an için MMO Turgutlu Temsilciliğinin EMO Temsilciliği gibi kısıtlayıcı uygulamaları olmadığı için MMO Temsilciliğinden şikayetçi değiliz.

İl sınırları dışından elektrik mühendislerine örneğin 55 km. uzaklıkta olan İzmir'deki bir mühendise proje verilmesini Turgutlu Belediyesi İmar yönetmeliği gereği engelleyebilmektedir. Ancak bu engelleme yasal değildir."

H.2.2. Yerinde incelemelerde EMO Turgutlu Temsilciliği'nde Temsilci Elektrik Mühendisi E... A... ile görüşülmüş olup, söz konusu şahıs aşağıdaki bilgileri vermiştir:

03-03/24-6

"EMO Turgutlu Temsilcisi olarak temsilcilik üyesi arkadaşlar birçok ildeki mühendisler gibi asgari ücretlerin çok altında çalışmakta ve bu durumdan mağdur olmaktaydılar. Bu mağduriyetin azaltılması amacıyla 4 üyemiz ve ben bir centilmenlik anlaşması içerisinde projeler için yaklaşık 4 ay önce m2 bazında 800.000 TL olan bedeli 1.000.000 TL 'nin (KDV dahil) altına inmeyelim şeklinde anlaşmaya vardık. Ancak bu ücret de EMO asgari ücretlerinin genel olarak altında kalmaktadır.

Turgutlu dışındaki ilçelerden İmar Yönetmeliği'ne göre proje alabilecek mühendisler herhangi bir engel çıkarılmamaktadır. Manisa dışındaki illerden ise 3030 s. İmar Kanunu gereği ilgili idareden yetki alınması gerekmektedir. Belediye olur verdiği takdirde Oda olarak vize vermek zorundayız. Ayrıca uygulama gereği bizim temsilciliğimizden onay alamayan bir mühendis, projesini Manisa temsilciliğine veya İzmir Şubesine onaylatabilecektir.

Bu centilmenlik anlaşması ücretleri yükseltmeye yönelik değil; aksine makul fiyatlarla proje üretilmesine ve mühendislerin mağduriyetinin önlenmesine yöneliktir.

Temsilciliğimize bağlı, Turgutlu ilçesinde serbest faaliyet gösteren yaklaşık 10 kadar mühendis arkadaş var. Örneğin ben uygulama elektrik projesi üretmiyorum. Bu centilmenlik anlaşması içerisinde bulunan 4 arkadaş faaliyet göstermektedir: R... Y..., Y... E..., R... Y..., O... C.... Bu arkadaşlar proje işinin yanısıra taahhüt işi de yapmaktadırlar."

H.2.3. Yerinde incelemelerde Elektrik Mühendisi Y... E..., Elektrik Mühendisi R... Y... ve EMO Turgutlu Temsilcisi Elektrik Mühendisi E... A... ile görüşülmüş; kendilerinden aşağıdaki hususlarda bilgi alınmıştır:

"Mart ayında 5 mühendis arkadaş arasında yaptığımız centilmenlik anlaşması yalnızca asgari ücretin de altında olan uygulama proje m2 ücretini 1.000.000 TL olarak tespit etme hususunu içermektedir. Söz konusu anlaşma aramızda herhangi bir havuz anlaşmasını kapsamamaktadır. Turgutlu dışından gelen mühendisler hakkımızda iddia edildiği gibi bir engel çıkarmamız söz konusu değildir. Bu tür bir centilmenlik anlaşması yapmamızın sebebi, senelerdir yapmış olduğumuz projelerin paralarını inşaat mühendisleri, mimarlar, müteahhitlerden tahsil edemememizdir. İnşaat mühendisleri bizimle müşteri arasında aracı konumunda oldukları için bizi mağdur etmişlerdir.

2002 yılında EMO tarafından bize bildirilen yeni asgari ücret fiyat listesinin 2001 yılına göre %50 oranında artmış olması inşaat mühendisi ve müteahhit arkadaşlardan büyük tepki topladı. Şubat-Mart aylarında Turgutlu Temsilciliği üyesi 5 mühendis olarak yukarıda centilmenlik anlaşması olarak belirttiğimiz odanın bize verdiği yetkileri aşarak bu fiyatları yarıya yakın oranda düşük uygulama kararı alınmıştır. Dolayısıyla tersine bir rekabet söz konusu olmuştur. Bu asgari fiyatları elektrik mühendisleri bireysel olarak dilediği gibi uygulama hakkına sahiptir. Mühendislerin ticari olarak yapacakları etki konusunda herhangi bir yaptırım söz konusu değildir.

Şubat ayında inşaat mühendisleri, mimarlar, elektrik mühendisleri toplanarak taraflar arasında mutabakata varılarak proje fiyatlarının eski projeler için 800.000 TL, yeni gelecek olan projeler için 1.000.000 TL kararı alınmıştır (m2 bazında). Turgutlu'ya bağlı beldelerde, köy yerlerinde proje fiyatları 750.000 TL olarak kararlaştırılmıştır. Söz konusu toplantıda H... K... (mimar), A... O... (inşaat müh.), O... K... (inşaat müh.), Ö... T... (mimar), Ö... F... A... (inşaat müh.) bulunmuşlardır."

H.2.4. Raportörler yerinde incelemelerde Elektrik Mühendisi R... Y... ile görüşmüş olup, aşağıdaki hususlarda bilgi alınmıştır:

"EMO 2002 asgari ücret listesindeki fiyat ve yönetmelikler gereği, Türkiye'deki elektrik mühendisleri bu asgari ücretlere kendi bölgelerinin katsayısıyla çarpılarak uymak zorundadır. Birçok şehirde olduğu gibi Turgutlu'daki elektrik mühendisleri de pratikte bu asgari ücretlerin altında proje bedeli almakla birlikte faturalarını asgari ücretler üzerinden kesmek zorundadır ve buna göre fazla bedel üzerinden (almadığımız paranın vergisini ödüyoruz) vergi ödüyoruz.

Mart ayına kadar Turgutlu EMO Temsilciliği üyesi 5 arkadaş ürettikleri proje hizmetlerinde asgari ücretin 4-5 katına kadar daha az ücret alabilmekte idi. Bu mağduriyeti biraz olsun düzeltmek için R... Y..., E... A..., Y... E..., R... Y... ve O... C... biraraya gelerek centilmenlik anlaşması gereği uymamız zorunlu olan asgari ücretin altında bir fiyat olan m2 başına yaklaşık 1 milyon TL'nin altına inilmemesi hususunda centilmenlik anlaşması yaptık. Turgutlu pazarında elektrik tesisat projesi çizen bu beş arkadaşdır. Diğer üyeler fabrikalarda çalışmaktadır. Bu centilmenlik anlaşması bir havuz oluşumunu kapsamamaktadır, sadece fiyat konusunda anlaşmaya vardık.

Temsilcilik üyesi 5 arkadaş olarak biz, Turgutlu'daki projelerin denetiminin daha sağlıklı yürütülebilmesi için Turgutlu dışındaki mühendis temsilcilikleriyle görüşerek Turgutlu içinde fenni mesuliyet almamaları hususunda gerek bizim temsilcimiz gerekse üyelerimiz olarak ricada bulunduk. Gerek EMO Turgutlu Temsilcimiz gerekse üye olan bizler, Turgutlu dışından gelerek Turgutlu'dan elektrik uygulama projesi almak isteyen mühendislerden kendi aramızdaki centilmenlik anlaşması gereği Turgutlu'da iş yapmalarının denetimin güç olacağından dolayı uygun olmayacağını söylüyor, sözlü olarak ikna etmeye çalışıyoruz. Bu centilmenlik anlaşması sadece Turgutlu Belediyesi'nce düzenlenen inşaat ruhsatlarında bulunması gereken ruhsat ekleri içerisindeki elektrik projesi ve fenni mesullüğü kapsar. Diğer hizmetlerde herkes dilediği şekilde pazarlık yapabilir."

H.2.5. Şikayetçi'nin düzenlenen ilgili bilgi tutanağında bahsetmiş olduğu; Salihli'den elektrik mühendisi E... D... ile projede anlaştığı, ancak Turgutlu'da TEDAŞ tarafından çıkartıldığı için projenin iptal edildiği yönündeki iddiaya ilişkin olarak E... D... ile görüşülmüştür. Adı geçen şahıs, söz konusu projeye ilgili herhangi bir engelleme ile karşılaşmadığını, Turgutlu'daki elektrik mühendislerinin kendisine yalnızca Turgutlu'da çalışmasını yasal olarak engelleyemeyeceklerini, farklı ilçeler arasında

03-03/24-6

çalışmanın zaten EMO asgari ücretlerinin fiili durumda %50 altında çalışan elektrik mühendislerinin işini daha da zorlaştıracağını söylediklerini ifade etmiştir.

E... D... Turgutlu'daki elektrik mühendislerinin EMO asgari ücret listesinin %50'si ile çalışırken bunu %70'e çıkardıklarında inşaat mühendisi ve mimarlardan tepki alarak Rekabet Kurumu'na şikayet edildiklerini ifade etmiştir. Söz konusu kişi sektördeki sorunların temel kaynağının TMMOB'a bağlı Odaların belirlediği ve uyulması zorunlu olan asgari ücret listelerinden kaynaklandığını, fiili durumda mühendislerin bu asgari ücretlerin oldukça altında çalıştıklarını ancak Odaya ödedikleri %4 komisyonun ve tüm vergi giderlerinin asgari ücretler üzerinden alındığını açıklamıştır. Erdal Dürüst ayrıca, bu sorunların ancak yerel şube ve temsilciliklerin merkezden ayrılarak bağımsız çalışabildikleri takdirde çözülebileğini ifade etmiştir.

H.2.6. Şikayetçilerin Turgutlu Belediyesi'nin, İzmir'den Turgutlu'da iş almak isteyen elektrik mühendislerini engellediği yönündeki iddiasının doğruluğunu araştırmak için Turgutlu Belediyesi İmar Müdürü N... Ü... ile görüşülmüştür. Söz konusu şahıs, Belediye Başkanı ile Turgutlu MMO ve EMO temsilciliklerinin toplantı yaptığını, oda temsilciliklerinin sözlü ve EMO İzmir Şubesinin yazılı talebi üzerine, Belediyenin "3030 sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği"ne göre yasal yetkisini kullanarak, Manisa dışındaki illerden Turgutlu'da fenni mesullük işini almak isteyenlere, denetimin güçleşmemesi için, izin verilmeyeceği yönünde karar aldığını açıklamıştır. Söz konusu Yönetmeliğin 58. maddesinde "Fenni mesulün, yapının bulunduğu il sınırları içinde ikamet etmesi esastır. Farklı bir ilde fenni mesuliyet üstlenilebilmesi için ilgili idarenin uygun görmesi ve yapı yeri ile fenni mesulün işyeri arasındaki mesafenin en fazla 200 km. olması gerekir." şeklinde bir hüküm bulunmaktadır.

Şikayetçilerin TEDAŞ'ın Turgutlu dışında ikamet eden ancak, Turgutlu'da iş almak isteyen elektrik mühendislerini engellediği yönündeki iddiasının doğruluğunu araştırmak için Turgutlu TEDAŞ İşletme Müdürü H... U... ile görüşülmüştür. Hüseyin UĞUR, TEDAŞ'ın onay vereceği projelerde EMO vizesi ve Serbest Müşavir Mühendislik (SMM) belgesi aradığını, yasal prosedürü yerine getiren mühendislere hangi il/ilçeden geldiğine bakılmaksızın onay vermekle yükümlü olduklarını ifade etmiştir.

H.2.7. Gerek Rekabet Kurumuna intikal eden şikayet dilekçesinde gerekse yerinde incelemeler sırasında düzenlenen bilgi tutanaklarında şikayetçiler MMO Turgutlu Temsilciliği ve üyelerinden, EMO Turgutlu Temsilciliği kadar şikayetçi olmadıklarını, çünkü makina mühendislerinin ücretlerinin diğer ilçelere göre ucuz olduğunu bu nedenle Turgutlu dışından makina mühendislerine başvurmalarını gerektirecek bir durum olmadığını, makina mühendislerinin de herhangi bir engel çıkarmadıklarını, ancak MMO Turgutlu Temsilciliği ve üyelerinin de bir tür havuz uygulaması içinde olduklarından haberdar olduklarını ifade etmişlerdir. MMO Turgutlu Temsilciliği ve üyelerinin havuz uygulaması içinde oldukları konusundaki iddia üzerine yerinde incelemeler sırasında MMO Turgutlu Temsilcisi İ... U... ile görüşülmüş olup, aşağıdaki bilgiler alınmıştır:

"Bir çok ilde olduğu gibi bizim temsilcilik üyesi mühendislerimiz de asgari ücretin altında çalışmaktaydı. Son bir yıllık gayretlerimizle ancak gerçekte asgari ücretlerin %50'sini uygulayabiliyoruz. Ücretlerimiz zaten düşük olduğu için çevre il ve ilçelerden Turgutlu'da proje almak isteyen makina mühendisi olmamıştır. Bu yönde bir talep olursa da Temsilcilik olarak bunu engellemeyiz, yasal olarak da bu mümkün değildir. Üyelerimiz arasında herhangi bir havuz uygulaması yoktur. Üyelerin kazançları birbirinden farklıdır."

H.2.8. Yerinde incelemelerde raportörler, Makina Mühendisi V... Ö... ile görüşmüş olup, kendisinden aşağıdaki hususlarda bilgi alınmıştır:

"Birçok yerde olduğu gibi Turgutlu'da da makina mühendisleri iş aldıkları müteahhitlerden ve inşaat mühendislerinden asgari ücretlerin çok çok altında bedellerle çalışmaktaydılar. Yaklaşık bir yıldır odamıza bağlı 4 mühendis arkadaş asgari ücretlerin yaklaşık %50'sinin altına inilmemesi hususunda bir yaptırım olamamak üzere centilmenlik anlaşması yaptık. Bu anlaşmanın pratikte bir bağlayıcılığı olmamakla birlikte mühendis olarak asgari ücretin %50'sinin altına inmemeye çalışıyoruz.

Havuz uygulamasına başladığımız şeklindeki şikayet konusunun gerçekte eşit iş dağılımı gibi bir havuz uygulamasıyla ilgisi yoktur. Havuz olarak algılanan, tahsilatı kolaylaştırmak için projenin bitiminde müteahhit veya inşaat mühendisinin proje bedelini isterse oda temsilciliğine verilerek odanın vize yetkisinin kullanılarak tahsilatın kolaylaştırılması işleminden başka bir şey değildir."

V... Ö..., ayrıca müteahhitlerin ve inşaat mühendislerinin kendilerine projenin son aşamasında geldiklerinde, oda vizesi ve ödeme için Temsilciliğe yönlendirilmelerinin daha önceleri uğradıkları ödemenin geciktirilmesi sorununu azalttığını böylece daha az mağdur olduklarını ifade etmiştir. Söz konusu uygulamanın bir havuz uygulaması olmadığını, mühendislerin iş alımına bakıldığında herbir mühendisin iş hacminin farklı olduğu açıklanmıştır.

H.2.9. Elektrik ve makina mühendisleri gerçekte asgari ücretin altında çalışmakla birlikte Odadan vize alabilmek için asgari ücret üzerinden fatura ibraz etmek zorundadırlar. Temsilcilik, asgari ücret üzerinden hesaplanan proje bedelinin %4'ü kadar vize almakta ve bunları bağlı oldukları Odalara da göstermek üzere proje kayıt defterine geçmektedirler. MMO Turgutlu Temsilciliği ve üyelerinin, EMO Turgutlu Temsilciliği ve üyelerinin bir havuz uygulaması içinde olmadıklarına ilişkin beyanlarının doğruluğunun araştırılması için bu proje defterlerindeki mühendis ve ödediği oda vizesi miktarları incelenerek aşağıdaki tespitlere ulaşılmıştır.

EMO Turgutlu Temsilciliğine bağlı üyelerin ödedikleri oda vizesi üzerinden hesaplanan almış oldukları uygulama projesi bedelleri 1.1.2002-28.11.2002 tarihleri aralığında şöyledir:

03-03/24-6

<i>Mühendis</i>	<i>Vize Ücreti</i>	<i>Proje Bedeli</i>	<i>Yapı Alanı (m2)</i>
R... Y...	719.430.305-TL	17.985.757.625-TL	14.354
O... C...	444.312.780-TL	11.107.819.500-TL	11.214
Y... E...	433.438.545-TL	10.835.963.625-TL	8.149
E... A...	183.477.480-TL	4.586.937.000-TL	5.780
R... Y...	560.685.525-TL	14.017.138.125-TL	11.485

Elektrik mühendisleri yaptıkları uygulama projesi bedelinin %4'ünü vize ücreti olarak temsilciliğe ödemektedirler. Mühendislerin Odaya ödedikleri vize ücretlerinin kayıtlarından yola çıkılarak ulaşılan proje bedelleri ve proje konusu taşınmazın alanı yukarıdaki tabloda gösterilmektedir. Görüleceği üzere, elektrik mühendislerinin aldıkları proje bedelleri, birbirinden büyük oranda farklılık göstermektedir.

H.2.10. MMO Turgutlu Temsilciliğine bağlı üyelerin ödedikleri oda vizesi üzerinden hesaplanan almış oldukları proje bedelleri 1.1.2002-23.11.2002 tarihleri aralığında şöyledir:

<i>Mühendis</i>	<i>Vize Ücreti</i>	<i>Proje Bedeli</i>
V... Ö...	478.400.000-TL	11.960.000.000-TL
Ö... B...	1.236.150.000-TL	30.903.750.000-TL
M. İ... Y...	532.300.000-TL	13.307.500.000-TL
Ö... İ...	540.650.000-TL	13.526.250.000-TL
Ege Red.	10.000.000-TL	250.000.000-TL

Temsilcilik tarafından kayda alınan vize ücretlerinden yola çıkılarak makina mühendislerinin herbirinin aldığı proje bedelleri yukarıdaki tabloda gösterilmektedir. Turgutlu ilçesi makina mühendisliği hizmetleri pazarında mühendislerin aldıkları proje bedellerinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Ayrıca alınan proje bedellerinin proje kayıt defterindeki vize tutarlarının EMO en az ücret tarifesine uygun olarak belirlenen bedel üzerinden ödendiği; ancak mühendislerin fiili olarak m2si 1.000.000-TL üzerinden aldıkları ücretin asgari ücret tarifesine göre alınması gereken proje bedelinin oldukça altında kaldığı görülmüştür. Örneğin 200 m2'lik 2. sınıf bir yapının yapı içi elektrik tesisatı proje ihale dosyası ve teknik uygulama sorumluluğu bedelleri, EMO tarifesine göre 336.000.000-TL'dir (proje vize ücreti, KDV hariç tutar olan 285.000.000-TL üzerinden ödeniyor). Ancak Turgutlu'daki elektrik mühendislerinin belirlediği m2'si 1.000.000-TL fiyatına göre ise fiili olarak bu projeye 200.000.000-TL fiyatı uygulanmaktadır.

H.3. İlgili Mevzuat

H.3.1. TMMOB ile İlgili Mevzuat

H.3.1.1. 6235 sayılı TMMOB Kanunu

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 1954 tarih ve 6235 sayılı TMMOB Kanunu ile kurulmuştur. Anılan Kanun'un 1. maddesinden TMMOB'un "Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen yetkili olup mesleki faaliyette bulunan yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarları teşkilatı içinde toplayan tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu" olduğu anlaşılmaktadır. Birliğin kuruluş amacı söz konusu Kanun'un 2. maddesinin (a) bendinde;

"Bütün mühendis ve mimarları ihtisas kollarına ayırmak ve her kol için bir oda kurulmasına karar vermek; bu suretle aynı ihtisasa sahip meslek mensuplarını bir Odanın bünyesinde toplamak; merkezde idare heyeti, haysiyet divanı ve murakıplar gibi görevlilere yetecek kadar üyesi bulunmayan Odanın merkezini, Umumi Heyetin belirleyeceği yerde açmak,

ve devamında (b) bendi ile;

"Mimarlık ve mühendislik mesleği mensuplarının müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak işlemlerini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak" olarak tanımlanmaktadır.

Söz konusu Kanun'un 13. maddesinde; "Lüzum görülen yerlerde Birlik Umumi Heyeti kararlarıyla Türk Mühendis ve Mimar Odaları açılabilir" denilmektedir. Geline bu noktada; TMMOB'ne bağlı odaların da bu hükümler doğrultusunda kurulduğu ve faaliyetlerinde genel koordinasyonun yukarıda sayılan amaçlar doğrultusunda Birlik tarafından sağlandığı anlaşılmaktadır.

H.3.1.2. TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tesbit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik

İncelemeye konu dosya yönünden önem arzeden bir diğer düzenleme TMMOB'nin 24.6.1981 tarih ve 17410 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tesbit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik'dir. Anılan Yönetmeliğin 12. maddesi "TMMOB üyeleri mesleki faaliyetleri karşılığı alacakları ücretleri, Odalarca hazırlanacak tip sözleşmelerde belirtmek ve belgelemekle yükümlüdürler. Bu tür hizmetler karşılığı alınacak ücret, Odalarca belirlenen asgari ücretten aşağı olamaz." şeklindedir.

Yine aynı yönetmeliğin 15. maddesinde "Bu yönetmelik TMMOB Genel Kurulunca kabul edildikten ve yayımlandıktan sonra yürürlüğe girer." ve 17. maddesinde "Bu

yönetmeliği TMMOB ve bağlı Odaları ilgili kamu kuruluşlarıyla işbirliği yaparak yürütür." şeklinde hükümler yer almaktadır.

H.3.1.3. TMMOB Mimarlık Mühendislik Hizmetleri ve Asgari Ücret-Asgari Çizim ve Düzenleme Esasları Yönetmeliği

Bu yönetmelik ile 3194 sayılı İmar Kanunu, 6235 sayılı TMMOB Kanunu, 3065 sayılı KDV Kanunu ve TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tespit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik gereği her türlü yapı ve tesis üretimi ve bu alandaki çeşitli mimarlık ve mühendislik hizmetlerinin, ülkenin, mesleğin ve tekniğin ihtiyaç ve menfaatlerine uygun bir şekilde tanımını, uygulanmasını, koordinasyonunu ve gelişimini temin ve ülke çapında denetiminin sağlanması amaçlanmakta olup, sözü edilen Yönetmeliğin "Hizmetlerin Asgari Ücretleri" başlığını taşıyan 6. maddesi; mimarlık-mühendislik hizmetleri karşılığı ücretlerin tespiti, tahsili ve denetlenmesi esaslarını düzenlemektedir. Buna göre, proje asgari ücreti, yapı yaklaşık maliyeti ile birtakım katsayıların çarpımı sonucu bulunmaktadır. Mimarlık-mühendislik hizmetleri ücretlerinin hesabına temel olan yapı yaklaşık maliyeti ise, yapının ön proje, ihtiyaç programı (tapu, çap,...v.b.) gibi ilgili belgelerden hesaplanan yaklaşık brüt alanı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca her yıl mimarlık hizmetlerine esas olan sınıflar için ayrı ayrı tespit edilerek ilan edilen birim maliyetlerin çarpımına eşittir.

Anılan Yönetmeliğin ücretlerin tahsili başlıklı 6.3. maddesinde ise; mimar ve mühendislerin Yönetmeliğe göre tespit edilen ücretler karşılığı fatura düzenlemek ve bu faturalarını Odalarına ibraz etmek zorunda olduklarına ve ayrıca ilgili Odalarla kontrol bürolarının bu ücretlerin tahsili ile ilgili esasları belirleyerek gerekli tedbirleri alacaklarına dair düzenlemeler bulunmaktadır.

H.3.2. 3065 sayılı KDV Kanunu

2.11.1984 tarih ve 18563 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 3065 sayılı Kanun'un "emsal bedeli ve emsal ücreti" başlıklı 27. maddesinin beşinci fıkrası "Serbest meslek faaliyetleri için ilgili meslek teşekküllerince tespit edilmiş bir tarife varsa, hizmetin bedeli, bu tarifede gösterilen ücretten düşük olamaz." şeklindedir. Buna göre, serbest meslek faaliyetlerinde vergi matrahı, varsa meslek Odaları tarafından tespit edilmiş tarifeler olacaktır.

H.3.3. İmar Yönetmeliği

"3030 sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği" büyükşehir belediyeleri dışındaki il ve ilçelerde uygulanmaktadır. Yönetmeliğin 58. maddesinde; "Fenni mesulün, yapının bulunduğu il sınırları içinde ikamet etmesi esastır. Farklı bir ilde fenni mesuliyet üstlenilebilmesi için ilgili idarenin uygun görmesi ve yapı yeri ile fenni mesulün işyeri arasındaki mesafenin en fazla 200 km. olması gerekir. Fenni mesullerden, ...makina mühendisi 60 000 m2'den, elektrik mühendisi

03-03/24-6

120 000 m2'den fazla inşaatın, fenni mesuliyetini aynı anda üstlenemez. " hükmü yer almaktadır.

I- GEREKÇE ve HUKUKİ DAYANAK:

Rekabet Kurulu'nun TMMOB hakkında açtığı soruşturma sonucunda asgari ücret uygulamasına ilişkin olarak, 28.1.2002 tarihli ve 02-04/40-21 sayı ile anılan uygulamanın sona erdirilmesine karar verilmiş olup, gerekçeli karar henüz Resmi Gazete'de yayımlanmamıştır.

Esasen, TMMOB'un asgari ücret fiyat listelerine uyulmasını üyelerine zorunlu tutması, üyelerin Odalarından vize alabilmek için bu asgari ücretler üzerinden %4 oranında oda harcı vermesi, ayrıca mühendislerin KDV dahil tüm vergilerini bu ücretler üzerinden ödemesi mühendisleri zor durumda bırakmaktadır. Çünkü fiili durumda asgari ücretin altında çalışan mühendisler kazanmadıkları gelirin vergisini ve oda harcını ödemektedirler. Dolayısıyla mühendisler, TMMOB tarafından uzun süredir uygulanan asgari ücrete ilişkin mevzuattan kaynaklanan zararlarını azaltmak amacıyla, uygulamada asgari ücretin oldukça altında kalan proje bedellerini asgari ücrete yakınlaştırma yönünde bağlayıcılığı olmayan bir tür fiyat tespiti uygulamasına başvurumaktadırlar.

TMMOB'a bağlı tüm Odalar tarafından uygulanmasına devam edildiği bilinen asgari ücret uygulamasından kaynaklanan bu nitelikteki sorunlar Rekabet Kurulu'nun ilgili gerekçeli kararı yayımlandıktan sonra çözüme kavuşabilecektir.

Fiyat tespiti dışındaki şikayet konusu uygulamalar ayrıca değerlendirilmiştir.

I.1. EMO Turgutlu Temsilciliği ve Üyelerinin Havuz Anlaşması Yaptıkları Yönündeki İddialara İlişkin Değerlendirme

Şikayeçiler tarafından, EMO Turgutlu Temsilciliğine üye mühendislerin Temsilcilik bünyesinde kurdukları havuz sistemi ile pazar paylaşımında buldukları; 2002 yılı Şubat ayında havuz uygulamasına geçilmesiyle proje maliyetinde yaklaşık 2 kat artış ortaya çıktığı iddia edilmiştir.

Eşit iş dağılımını sağlamak üzere oluşturulan havuz sistemlerinde belirli dönemlerde alınan proje bedellerinin dengelenmesinin amaçlandığı bilinmektedir. Ancak iddia konusu havuz sisteminin eşit iş dağılımı sağlamak veya alınan proje bedellerinin paylaşımı şeklinde ortaya çıkan bir uygulama olmadığı kanaatine varılmıştır. Zira Temsilcilik üyesi elektrik mühendislerinin ödedikleri vize ücretlerinden yola çıkılarak hesaplanan proje bedelleri büyük oranda farklılık göstermektedir. Ayrıca yerinde incelemeler sırasında havuz uygulamasına ilişkin herhangi bir delil bulunamamıştır. Taraflarla yapılan görüşmelere ve edinilen bulgulara dayanılarak; havuz anlaşması olduğu iddia edilen uygulamanın, mühendislerin proje bedellerini tahsil etmede zorluklarla karşılaşmaları sonucunda ortaya çıktığı öğrenilmiştir. Bu uygulama ile, projenin oda vizesi alabilmesi için, müteahhit, inşaat mühendisi ve mimarlara proje

bedelini önce Odaya ödemeleri şartı ileri sürülerek, proje bedellerinin zamanında ödenmesi sağlanmaktadır. Dolayısıyla iddia konusu, 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal sayılabilecek bir eyleme dayanmamaktadır.

I.2. EMO Turgutlu Temsilciliği ve Üyelerinin Pazara Girişleri Engelledikleri Yönündeki İddialara İlişkin Değerlendirme

Şikayet dilekçesinde ayrıca inceleme ve tespitler bölümünde belirtildiği üzere, Turgutlu dışında ikamet eden ancak Turgutlu ilçesinde proje almak isteyen elektrik mühendislerinin EMO Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri tarafından engellendiği iddia edilmiştir. Ancak bu konuya örnek olarak verilen Salihli'de ikamet eden Elektrik Mühendisi E... D..., söz konusu projeye ilgili olarak herhangi bir engelleme ile karşılaşmadığını, Turgutlu'daki elektrik mühendislerinin kendisine sadece Turgutlu'da çalışmasını yasal olarak engelleyemeyeceklerini, farklı ilçeler arasında çalışmanın zaten EMO asgari ücretlerinin fiili durumda %50 altında çalışan elektrik mühendislerinin işini daha da zorlaştıracağını söylediklerini ifade etmiştir. EMO Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri ile yapılan görüşmelerde de kendilerinin yasal olarak girişi engelleme yetkilerinin olmadığı ifade edilmiştir. Bu tür iddialar, farklı ilçelerdeki mühendisler arasında geçen sözlü isteklerden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, yerinde incelemeler sırasında EMO Turgutlu Temsilciliğinin proje onay yetkisini kullanarak pazara giriş engeli çıkardığına ilişkin herhangi bir delil bulunamamıştır. Dolayısıyla iddia konusu, 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal sayılabilecek bir eyleme dayanmamaktadır.

I.3. MMO Turgutlu Temsilciliği ve Üyelerinin Havuz Anlaşması Yaptıkları Yönündeki İddialara İlişkin Değerlendirme

Şikayet dilekçesinde, MMO Turgutlu Temsilciliğine üye mühendislerin Temsilcilik bünyesinde havuz sistemi oluşturdukları; şikayetçilerle düzenlenen bilgi tutanaklarında ise MMO Turgutlu Temsilciliğinde havuz uygulaması olduğunu bildikleri; ancak proje fiyatlarını EMO gibi birden artırmamaları, ayrıca diğer ilçelere göre fiyatlarının daha ucuz olması nedenleriyle MMO Temsilciliğinden şikayetçi olmadıkları ifade edilmiştir.

Yapılan inceleme ve tespitler sonucunda, iddia konusu havuz sisteminin eşit iş dağılımı sağlamak veya alınan proje bedellerini paylaşmak şeklinde ortaya çıkan bir uygulama olmadığı anlaşılmıştır. Esasen bu konuda bir tespit bulunmadığı gibi, Temsilcilik üyesi makina mühendislerinin ödedikleri vize ücretlerinden yola çıkılarak hesaplanan proje bedelleri de farklılık göstermektedir. Taraflarla yapılan görüşmelere ve edinilen bulgulara dayanılarak; havuz anlaşması olduğu iddia edilen uygulamanın, EMO Turgutlu şubesinin uygulamasında olduğu gibi, proje bedellerinin zamanında ödenmesine yönelik olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla mevcut uygulama ile 4054 sayılı Kanun'un ihlal edilmesi söz konusu değildir.

I.4. Turgutlu Belediyesi ve Turgutlu TEDAŞ İşletmesi'nin Pazara Giriş Engeli Oluşturduğu Yönündeki İddialara İlişkin Değerlendirme

İlgili Belediye "3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği"ne göre yasal yetkisini kullanarak, Manisa dışındaki illerden Turgutlu'da fenni mesullük işini almak isteyenlere, denetimin güçleşmemesi için, izin verilmeyeceği yönünde karar almıştır. Turgutlu Belediyesi bu kararı yasal yetkisine dayanarak almış olduğu için 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal sayılabilecek bir eylem gerçekleşmemiştir.

TEDAŞ'ın Turgutlu'da iş almak isteyen ve Salihli'de ikamet eden Elektrik Mühendisi E... D...'e engel çıkardığına ilişkin iddia üzerine, E... D... ile görüşülmüş; kendisi herhangi bir engelleme ile karşılaşmadığını ifade etmiştir. Turgutlu TEDAŞ İşletme Müdürü H... U... da TEDAŞ'ın onay vereceği projelerde EMO vizesi ve SMM belgesi aradığını, yasal prosedürü yerine getiren mühendislerle hangi il/ilçeden geldiğine bakılmaksızın onay vermekle yükümlü olduklarını ifade etmiştir. Dolayısıyla iddia konusu, 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal sayılabilecek bir eyleme dayanmamaktadır.

J-SONUÇ:

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmeler doğrultusunda;

1- Turgutlu İlçesi "elektrik mühendisliği hizmetleri" ve "makina mühendisliği hizmetleri" ilgili pazarlarında faaliyet gösteren Elektrik Mühendisleri Odası Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri ile Makina Mühendisleri Odası Turgutlu Temsilciliği ve üyelerinin; 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal kabul edilebilecek nitelikte pazar paylaşımı (havuz) anlaşması yapmadıklarına ve pazara giriş engeli çıkarılması eylemlerinde bulunmadıklarına,

2. Söz konusu ilgili pazarda faaliyet gösteren EMO Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri ile MMO Turgutlu Temsilciliği ve üyelerinin, genellikle bağlayıcılığı olmayan sözlü fiyat tespiti uygulamalarının amacının; ilgili Odalara bağlı mühendislerin gerçekte tahsil ettikleri proje bedellerini asgari ücret düzeyine yakınlaştırarak, oda harcı ve vergilerini asgari ücret üzerinden ödemelerinden (Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve ilgili Oda mevzuatı gereği) kaynaklanan zararlarını azaltmak olduğuna, bu tür eylemlerin Rekabet Kurumu'nun TMMOB hakkındaki soruşturmasının gerekçeli kararı yayımlandıktan sonra, söz konusu teşebbüs birliğinin asgari ücret uygulamasının yürürlükten kaldırılması ile çözüme kavuşacağına,

3. Turgutlu Belediyesi ve Turgutlu TEDAŞ İşletmesi'nin 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal kabul edilebilecek nitelikte pazara giriş engeli çıkarılması eylemlerinde bulunmadıklarına,

03-03/24-6

dolayısıyla, bu aşamada Elektrik Mühendisleri Odası Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri ile Makina Mühendisleri Odası Turgutlu Temsilciliği ve üyeleri hakkında bir soruşturma açılmasına gerek olmadığına OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.